

10

NEDERLANDS HERVORMDE KERK
ACHTER DE KERK 3

Midden in Stolwijk staat een prachtige kerk: historisch en beeldbepalend met zijn scheve toren. De uitstraling ademt de voorbije tijd. Tussen 1375 en 1400 is de eerste kerk met toren gebouwd. In 1489 verwoestte een roversbende uit Woerden de kerk en toren en in 1501 werden ze hersteld. De aangebrachte wijdingskruizen zijn nog steeds aanwezig. Het jaartal 1501 stond boven de toreningang, maar door verwerking is het bijna niet meer zichtbaar. De torenspits kreeg een zogenaamd kraaiennest om van veraf de roversbendes vroegtijdig te zien aankomen. In 1717 verwoestte een zeer zware storm de torenspits die in 1718 werd hersteld. De nieuwe spits was echter zo'n 9 meter lager. Vanaf dat moment ziet de toren er ongeveer uit zoals wij hem nu kennen. De toren werd ook voorzien van één luidklok die met touwen bediend werd.

11

RIJKSMONUMENT WERKT EN WACHT
BOVENKERKSEWEG 51

Dit rijksmonument is hoeve Werkt en Wacht. Het is een boerderij onder een rieten wolfdak. In de linker zijgevel is een zijkamer met twee vensters met luiken. Ook zijn er zesruitsramen onder het opgewipte gedeelte van het dak.

13

HENNEPAKKERS
KIEVITSLAAN/HENNEPHOF

De hennepsteelt is belangrijk geweest voor Stolwijk en omgeving. Hennepwerpen bevonden zich dichtbij boerderijen langs de wegen. Het woord 'werpen' is afkomstig van 'worven' wat 'opgehoogd stuk grond langs het water' betekent. De werpen waren aan alle kanten omringd door sloten. Er was veel water nodig voor het verbouwen en bewerken van hennep en de greppeltjes voerden het water af. Hennep kon ieder jaar op hetzelfde stukje grond geteeld worden, omdat het gewas - in tegenstelling tot sommige andere - de grond niet uitput. Hennep groeide heel snel en volwassen planten waren al na drie of vier maanden 2 à 3 meter hoog. In mei strooide men het hennepzaad met de hand uit en in augustus en september oogste men de planten door ze met wortel en al uit de grond te trekken.

14

OLS 3 GROENE SCHOOL
EN OBS DE HAZELMUIS
RIETGORS/BILWIJKERWEG

Met de dorpsuitbreiding richting Bilwijk, besloot het gemeentebestuur de openbare kleuterschool Het Hazelmuisje te

bouwen aan de Bilwijkerweg. In 1970 werd ook een lagere school, OLS 3, aan de Bilwijkerweg gebouwd, een houten gebouw met vier lokalen. Door de terugloop van het aantal leerlingen en de nieuwe wet op het basisonderwijs fuseerden in 1983 alle openbare kleuter- en lagere scholen. In 1984 is OBS De Hazelmuis als nieuwe openbare basisschool geopend door toenmalige wethouder A. Kapteijn Fzn. In 2015 was het laatste schooljaar in het gebouw van De Hazelmuis. Inmiddels staat hier de nieuwe school De Sterrenboom. Langs de Bilwijkerweg staat nog wel een beeld van een hazelmuis.

12

ZWEMBAD ONS POLDERBAD
KIEVITSLAAN 49

De initiatiefnemers van de oprichting van het zwembad waren dokter Van de Dool en Aagje Dogterom-Zijderlaan. De gemeenteraad stelde in de jaren '50 f1.300,- beschikbaar om een zwemgelegenheid aan te leggen in de wetering bij de brug van de Bilwijkerweg. Dokter Van den Dool en Joh. Sleuwenhoek wilden echter een heus zwembad realiseren. Korte tijd later was De Stichting Zwembad Stolwijk een feit, met dokter Van den Dool als voorzitter, Aagje Dogterom-Zijderlaan als secretaris en Willem Verdoold als penningmeester. Dankzij de hulp van vele vrijwilligers is er voldoende geld opgehaald. Dit gebeurde middels een huis-aan-huiscollecte, oliebolleverkoop en een bazaar. Uiteindelijk opende Ons Polderbad zijn deuren in 1959. De zwemlessen van Cor Broere zijn welbekend. Op het Dorpsplein kon men van verre 'INTREKKEN, WIJD, SLUIT!' horen. Het zwembad is geliefd bij vele Stolwijkers en zij genieten er nog altijd van.

15

KONINGIN JULIANASCHOOL
T.H.V. GOUDSEWEG 39A T/M 39D

Op deze plek stond de Koningin Juliana-school. De oprichtingsvergadering voor een schoolvereniging is op 29 augustus 1911 geopend door dhr. A.R. van den Berg. In 1916 opende deze School met de Bijbel haar deuren. Het eerste schoolhoofd was dhr. K. Maatjes. De opening is gevierd met een bijeenkomst in het Evangelisatiegebouw onder leiding van ds. T. Lekkerkerker. In 1941 werd het 25-jarig bestaan van de school gevierd met een dienst in hetzelfde gebouw.

Stolwijk

ROTEBESCHRIJVING WANDELING ± 5,5 KM

Start op Dorpsplein bij **1**: Het wapen van Stolwijk. Verlaat Dorpsplein in zuidwestelijke richting naar Populierenlaan. Rechts is **2**. Vervolg Populierenlaan en steek rotonde over voor **3**. Op bedrijventerrein 't Vaartland is **4**. Vervolg route via De Vaartweg, parallel aan N207. Na ongeveer 250m ziet u links aan de overkant **5**. Ga terug naar rotonde, RA (rechtsaf) Populierenlaan. RA Kerklaan en vervolg weg. Dan RA Torenstraat. Vervolg weg en na Torenstraat 32 RA het voetpad. Over het bruggetje en dan RD (recht door). Tweede afslag LA (linksaf), daarna LA Tentweg. Bij Tentweg 56 is **6**. Vervolg Tentweg in noordelijke richting, bij Tentweg 14 is **7**. Vervolg Tentweg richting Wijdstraat. LA Schoolstraat, loop door tot Achter de Kerk. Loop rond de kerk met de klok mee. Links van Rehoboth is **8**, bij Plus en Regio-

bank is **9** en in het midden **10**: Nederlands Hervormde kerk. Verlaat Achter de Kerk, RA Dorpsplein (wordt later Bovenkerkseweg). Vervolg Bovenkerkseweg bij kruising met Kerspelpad. Loop rechts van het water (even huisnummers). Ter hoogte van Bovenkerkseweg 84 het water oversteken via brug, voor u is **11**. Ga terug naar dorpskern. Aan het einde van het water RA Kievitslaan. Bij kruising met Jan Steenlaan rechts aanhouden (Kievitslaan vervolgen). Aan het einde links is **12**. Ga over de brug, betreed **13**: Hennepakkers. Dan RD, neem tweede brug aan linkerhand naar Hennephof. Rechts is **14**. LA Bilwijkerweg. Na witte brug RA Rembrandtlaan, daarna LA Goudseweg. Na 150 meter is rechts een hofje met **15**. Vervolg Goudseweg richting Dorpsplein.

© OpenStreetMap-auteurs

Het dorp Stolwijk was tot 1985 een zelfstandige gemeente. De naam Stolwijk duikt voor het eerst op in 1320 en in diezelfde eeuw werd hier een kerk gebouwd. Stolwijk is bekend vanwege haar kaas en veel inwoners hielden zich bezig met het maken van zuivelproducten. De naam Stolwijk is afgeleid van het stollen of stremmen van melk om er kaas van te maken. Vroeger molken de boeren de koeien in de polder. Gouda had alleen maar stadsboerderijen. Van de melk werd kaas en boter gemaakt, omdat melk anders niet te

bewaren was. Al in de middeleeuwen was de Stolwijkse kaas erg populair op markten. Eén keer per week ging de boer met paard en wagen naar Gouda om de kaas te verkopen. Door heersende epidemieën zijn veel Stolwijkers gestorven. Hiertoe werd de kaasmarkt tijdelijk verplaatst naar Gouda en is de naam van de kaas veranderd in Goudse kaas. Naar verluidt is zelfs het carillon in de kerk van Gouda gefinancierd met de verkoop van Stolwijkse kaas. Op menige markt en in de kaasspeciaalzaak wordt Stolwijkse kaas verkocht. De kaas is tot op heden wereldberoemd.

1

CAFÉ HET WAPEN VAN STOLWIJK
DORPSPLEIN 4-5

Boven café Het Wapen van Stolwijk ziet u aan de gevel het oude gemeentewapen van Stolwijk. Dit wapen is ontworpen naar het bereiden van kaas, een belangrijke bestaansbron van Stolwijk. Op het wapen staan drie gestapelde kazen met bovenop een klont boter. Dit is het enige Nederlandse wapen met een zuivelproduct en dat is bijzonder. In 1985 is Stolwijk opgenomen in de gemeente Vlist en in het nieuwe gemeentewapen stond de stapel kazen afgebeeld. Op 1 januari 2015 ging Stolwijk op in de gemeente Krimpenerwaard. In het nieuwe wapen van de gemeente Krimpenerwaard zijn de wapenonderdelen van alle andere woonkernen opgenomen maar het wapen van Stolwijk is niet meer in beeld. Wel staat het nu als kunstwerk op de rotonde te pronken.

2

KAASWINKEL EN PAKHUIS VONK
POPULIERENLAAN 12
(TOEGANG TUSSEN NRS. 8 EN 10)

Het Kaaswinkeltje van Vonk is al jaren een begrip in Stolwijk en ver daarbuiten. Klanten kunnen door de ramen van Het Kaaswinkeltje een blik werpen in het pakhuis, waar de kazen op natuurlijke wijze doorrijpen tot de gewenste leeftijd. Op vrijdag is Het Kaaswinkeltje gesloten, want dan staat er een kraam op het Dorpsplein voor de wekelijkse warenmarkt.

3

OPHAALBRUGGEN
BENEDENKERKSEWEG 41

Vanwege de geplande vervening van de Krimpenerwaard werden in 1802 houten bruggen aangelegd in onder meer Stolwijk. Deze bruggen lagen over de Ringvaart en het doel van deze vaart was het afvoeren van opgebaggerd veen. Op 7 december 1803 waren de bruggen klaar. Iedereen die met zijn schip de brug wilde passeren, moest zelf de brug bedienen, omdat er geen brugwachters waren. Vanaf 1858 beheerde het toenmalige Hoogheemraadschap de bruggen en in 1888 werden nieuwe ophaalbruggen gemaakt van gietijzer in plaats van hout. Er kwamen vijf bruggen; één aan de Koolwijkseweg, twee bij de Benedenkerkseweg, één bij 't Beijersche en één bij Stolwijkersluis, als toegang tot de Tiendweg. Hoewel het verveningsplan uiteindelijk is afgeblazen, bestaan de ophaalbruggen nog steeds. In 2013 bestonden de bruggen aan de Benedenkerkseweg 125 jaar.

COLOFON

Beeld, tekst en input: Historische vereniging Oud Stolwijk, Stichting Cultuur Historisch Overleg Krimpenerwaard (SCHOK), gemeente Krimpenerwaard, Lyanne de Laat, Frits van Oostroom, OpenStreetMap als open data (onder OdBL) **Eindredactie en coördinatie:** Lyanne de Laat, Nancy Markus **Opmaak:** Studio Kontakt **Mediapartners Uitgave:** gemeente Krimpenerwaard, T 14 0182, E info@krimpenerwaard.nl, www.krimpenerwaard.nl, [f gemeentekrimpenerwaard](https://www.facebook.com/gemeentekrimpenerwaard)

4

DE COÖPERATIE
'T VAARTLAND 7

De coöperatieve landbouwvereniging Ons Belang is voor Stolwijk en omgeving erg belangrijk geweest. In 1912 richtten een aantal voortvarende boe-

ren Ons Belang op om individueel ingestelde boeren in Stolwijk te verenigen. Het gezamenlijk of coöperatief optrekken bood boeren veel economische voordelen op het gebied van de inkoop en verkoop van producten; eendracht maakt macht. Deze coöperatie bouwde een pakhuis langs de Stolwijkse vaart en de naastgelegen spoorlijn. Vanuit de Rotterdamse haven voerden schepen grondstoffen aan voor het maken van veevoer. Dit voer was nodig voor de melkproductie van de koeien en het opfokken van varkens. Boeren uit de hele Krimpenerwaard en daarbuiten kwamen hier hun veevoer en materialen voor de boerderij kopen. De slogan was destijds "Alles voor de boer".

5

IJSBAAN
GEZIEN VANAF VAARTWEG

Op 14 november 1879 is als een van de eerste in de Krimpenerwaard IJscub Stolwijk opgericht. De club organiseerde wedstrijden en speelde een belangrijke rol bij het aanleggen van bruikbare ijswegen. Destijds waren auto's en zelfs fietsen nog onbekend. Alleen de grootste boeren, winkeliers en bakkers hadden een paard en wagen, maar de meeste mensen hadden geen vervoer. Vooral in de winter waren de wegen slecht en onbegaanbaar. Zodra het ijs sterk was, bond men de schaatsen onder en kon men zich snel verplaatsen. Als het gesneeuwd had, zorgde de IJscub voor een sneeuwrij pad dat aansloot op het pad van de IJscub van de buurgemeente.

8

OLS 1 'T SLEUTELGAT
T.H.V. TORENSTRAAT 2 T/M 8

Onderwijs werd vroeger op een neutrale school gegeven, waarschijnlijk achter de kerk in een reeds verdwenen gebouw. In 1916 is een school voor openbaar onderwijs gebouwd: OLS 1. Het gebouw heette ook wel 't Sleutelgat, vanwege de bijzondere entree in de vorm van een sleutelgat.

6

NUTRICIAFABRIEK
TENTWEG 56

Al voor 1900 stond er een korenmolen met naastgelegen opslagruimte aan de Tentweg. In 1917 is de molen afgebroken en wilde Nutricia Zoetermeer een melkpoederfabriek bouwen om het kaasmaken te industrialiseren. De bouw van de melkfabriek met 26 meter hoge schoorsteen is in 1920 afgerond. Helaas viel de aanvoer van melk tegen, omdat boeren thuis zelf boerenkaas wilden maken. Nutricia sloot het bedrijf al snel en het heeft dus nooit echt als fabriek kunnen functioneren. Het gebouw is gesplitst en in 1930 werd het rechterdeel een kaasopslag en later kaassmelterij. Later was er een pottenbakkerij. In het linkerdeel startte een vleesrokerij. Het middengedeelte is als woonhuis ingericht, waar tijdens de Tweede Wereldoorlog twee joodse onderduikers verbleven. Tussen 1934 en 1953 hield de Gereformeerde Gemeente haar diensten in het gebouw. Tegenwoordig is het gebouw opslag en kantoorruimte. Het is nog altijd een zeer beeldbepalend bouwwerk.

9

VOORMALIGE PASTORIE EN KAASPAKHUIS
T.H.V. ACHTER DE KERK 8 T/M 10

Kaashandel De Vries is een familiebedrijf dat thans door de derde generatie wordt gerund. In 1933 namen Gert en Nee de Vries de kruidenierswinkel van Natziyl over. Deze winkel stond op de plaats van nu Fysiosportcentrum Stolwijk. Gert de Vries bezorgde bij veel boeren in de omgeving boodschappen en zo had hij ongemerkt een netwerk van zelfkazende boeren opgebouwd. Hij zag er wel brood in en daarom heeft hij in 1939 een kaasopslag in zijn tuin gebouwd. In 1945 verkocht hij de win-

7

GEREFORMEERDE GEMEENTE EN VOORMALIGE WIELERSBAAN
TENTWEG 14

Toen in Stolwijk de fiets in de belangstelling kwam, bleek dat volwassenen die in hun jeugd nooit een fiets hadden gezien op latere leeftijd moesten leren fietsen. De zaak Zijderlaan (later J.C. Koot) verkocht fietsen en had een oplossing. De inham tussen Zijderlaan en Piet van Dam was aan de zijde van de Tentweg met een schutting afgesloten van de weg. Achter de schutting leerde men op deze 'wielersbaan' fietsen zonder hinder van verkeer - paardenwagens en soms een hondencar - en zonder publieke belangstelling bij de onvermijdelijke valpartijen. Op de plaats van de winkels van Zijderlaan en W. Scheer staat nu de uitbreiding van de Gereformeerde Gemeente. Deze kerk nam zijn intrede in het gebouw in 1979 waarna het verbouwd is. In 1991 kwam er een uitbreiding van het aantal zitplaatsen, een nieuwe hal en consistorie. In 2014 vergrootte het kerkgebouw met een nieuwe hal en ingang.

Geniet van ons prachtige erfgoed!

Op z'n tijd even een terrasje aandoen